

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 2182/2022
18.05.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници по тужби тужиоца „Elring“ ДОО Београд – Вождовац, Пиносава, Улица нова 3 бр.38а, чији је пуномоћник Оливер Живковић, адвокат у ..., против тужене „Eurobank Direktna“ АД Београд (раније „Eurobank“ АД Београд), чији је пуномоћник Александар Ђорђевић, адвокат у ..., ради стицања без основа, вредност предмета спора 13.703.734,60 динара, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 12Пж 486/21 од 08.07.2022. године, у седници већа одржаној 18.05.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

Ревизија туженог се **УСВАЈА, УКИДАЈУ СЕ** пресуда Привредног апелационог суда 12Пж 486/21 од 08.07.2022. године у I ставу изреке и пресуда Привредног суда у Београду П 335/2019 од 20.10.2020. године у делу става I изреке којим је обавезан тужени да тужиоцу плати износ од 436.695,61 динара, са законском затезном каматом почев од 28.03.2017. године до исплате, износ од 107.271,91 еур у динарској противвредности са законском затезном каматом почев од 30.03.2017. године до исплате и у II ставу изреке, и у том делу се предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Привредни суд у Београду је донео пресуду П 335/2019 дана 20.10.2020. године, којом је у I ставу изреке усвојио тужбени захтев и обавезао туженог да тужиоцу исплати износ од 230.433,49 динара са законском затезном каматом почев од 18.06.2008. године па до исплате, износ од 436.695,61 динар са законском затезном каматом почев од 28.03.2017. године до исплате и износ од 107.271,91 евро у динарској противвредности са законском затезном каматом почев од 30.03.2017. године до исплате и у II ставу изреке обавезао туженог да плати тужиоцу износ од 1.129.238,00 динара на име трошкова парничног поступка.

Привредни апелациони суд је донео пресуду 12Пж 486/21 дана 08.07.2022. године којом је у I изреке делимично одбио као неосновану жалбу туженог и потврдио пресуду Привредног суда у Београду П 335/2019 од 20.10.2020. године у делу става I изреке којим је обавезан тужени да тужиоцу плати износ од 436.695,61 динар са законском затезном каматом почев од 28.03.2017. године до исплате и износ од

107.271,91 еур у динарској противвредности са законском затезном каматом почев од 30.03.2017. године до исплате и у ставу II изреке, док је у II изреке преиначио пресуду Привредног суда у Београду П 335/2019 од 20.10.2020. године у делу става I изреке, тако што је одбио тужбени захтев да се обавезе тужени да тужиоцу исплати износ од 230.433,49 динара са законском затезном каматом од 18.06.2008. године до исплате.

Против наведене другостепене пресуде је дозвољену и благовремену ревизију поднео тужени, којом пресуду побија због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 10. Закона о парничном поступку и због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију туженог.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр 72/2011 ... 10/23), и закључио да је ревизија туженог основана.

Побијана пресуда донета је погрешном применом материјалног права због које чињенично стање није у потпуности расправљено.

Према утврђеном чињеничном стању од стране првостепеног суда, на коме су засноване нижестепене пресуде, тужилац и тужени су закључили Уговор о јемству дана 18.06.2008. године, којим је тужилац као јемац гарантовао туженом да ће корисник кредита из Уговора о кредиту број 157-17957/08 од 18.06.2008. године измирити банци, као даваоцу кредита, обавезе по том уговору. Чланом 1. тачка 1. Уговора о кредиту одређено је да ће банка ставити дужнику на располагање кредит са валутном клаузулом у износу од 313.365,00 CHF у динарској противвредности по куповном курсу „Еуробанке ЕФГ Штедионица“ АД Београд на дан исплате. Тачком 1. тачка 2. одређено је да ће дужник отплаћивати обавезе по кредиту по средњем курсу „Еуробанке ФК Штедионице“ важећем на дан уплате. Чланом 5. тачка 3. одређено је да је потписивањем овог уговора клијент сагласан да банка може у току трајања овог уговора, а без његове сагласности, вршити измене каматне стопе у случајевима промене тржишних услова пословања, раста камата на банкарском тржишту, промене пословне политике банке, тржишног и пословног окружења и других услова пословања и друго. Чланом 6. тачка 1. дужник преузима обавезу да банци плати једнократну накнаду за обраду кредита у износу од 2,00% од износа кредита, а не мање од 80,00 CHF плативо по средњем курсу НБС на дан исплате. Банка је обавестила корисника кредита 22.11.2013. године да је због неуредног измирења обавезе корисника кредита исти прогласио доспелим, и позвала корисника кредита да своју преосталу обавезу без одлагања измири. Затим је банка позвала тужиоца – јемца да измири обавезу за коју је јемчио и са тужиоцем је закључила Уговор о вансудском поравнању дана 23.12.2013. године, којим уговором је утврђена обавеза јемца на плаћање износа од 289.535,00 CHF с тим што је чланом 2. тачка 7. јемцу остављена могућност да до 31.01.2014. године документује да је његова обавеза мања, у ком случају ће банка прихватити документовано умањење обавезе. По основу наведеног уговора тужилац је као јемац туженом исплатио 24.12.2013. године износ од 10.318.788,00 динара као динарску противвредност 10.205,00 CHF, а дана 28.01.2014. године 127.209,88 CHF, односно исплатио је укупно 237.414,88 еура и обавестио банку да је иста утврдила обавезу за плаћање по Уговору о кредиту у износу већем 52.120,12 CHF од износа који банци

стварно припада, имајући у виду недозвољеност појединих одредаба уговора о кредиту и незаконитост поступања банке у вези са обрачуном кредита. Утврђено је да је банка наплатила једнократну накнаду за обраду кредита у износу од 4.700,47 CHF што је противвредност уплаћеног износа од 230.433,49 динара. По основу разлике између куповног и средњег курса по предметном уговору, за сваку уплату појединачно, тужени је наплатио тужиоцу 8.885,30 CHF. С обзиром на извршену конверзију на основу курса евра на дан закључења уговора и исплату камате у висини одређеној уговором, исте врсте и трајања закљученом са валутном клаузулом у еврима између истог даваоца кредита и других корисника кредита, утврђује се преплата односно неискоришћена уплата коју тужилац има код туженог од 107.271,91 евра.

Другостепени суд закључује да је првостепени суд правилно утврдио ништавост одредбе члана 1.1. и 1.2. Уговора о кредиту, односно ништавост валутне клаузуле и у складу са тим обавезао туженог да исплати тужиоцу износе које је неосновано примио по основу наведених одредби. При том, другостепени суд излаже да је валутна клаузула дозвољена и да нема незаконитог поступања банке у уговарању вредности обавезе у девизама уз истовремено уговарање да се плаћање и наплаћивање уговорне обавезе врши у динарима, што је у сврху очувања реалне вредности главнице дуга, односно спречавања обезвређивања обавезе дужника. Међутим, уговарање примене различитог курса код пуштања кредита у течај и враћања кредита као што је у предметном уговору у делу одредбе члана 1. 1. и члана 1. 2, којима је прописано да се кредит пушта у течај по једном курсу, а враћа по другом, противно је принудним прописима и основним начелима облигационог права. По том основу тужена је од тужиоца наплатила износ од 8.885,30 CHF, односно 436.695,61 динар. Међутим, другостепени суд налази да је у конкретном случају валутна клаузула према којој је тужиоцу одобрен кредит индексиран у CHF, конституисана на штету тужиоца, јер није утемељена на поузданом писаном доказу да је банка пласирана динарска средства прибавила у валути – CHF, ни да је пре закључења уговора корисника кредита упозорила о свим економско-финансијским последицама које ће настати одобравањем новчаних средстава у валути CHF, нити да је пре закључења уговора о кредиту тужиоца упознала са ризицима које закључењем Уговор о кредиту преузима, чиме је банка поступила несавесно. С тим у вези другостепени суд сматра ништавим одредбе уговора о кредиту у којима је кредит индексиран у валути CHF и везивање отплате кредита за курс валуте CHF, односно у делу валутне клаузуле. Тужилац по ставу другостепеног суда има правода захтева конверзију тржишне вредности кредита на основу валуте евро на дан закључења уговора и исплату камате у висини одређеној уговором о кредиту исте врсте и трајања са валутном клаузулом применм курса евро, и по том основу на износ од 107.271,91 евра.

Тужени у ревизији указује да је у поступку који се водио пред Привредним судом у Београду под П 3957/19 по тужби корисника кредита који је главни дужник по уговору о кредиту, против даваоца кредита, пресудом утврђено да су ништаве одредбе чланова 1.2., 5.3. , 9.1. и 9.3. предметног уговора о кредиту, на који начин сматра да је питање ништавости наведених одредаба уговора о кредиту расправљено у том парничном поступку и да се у овом парничном поступку суд не може поново упуштати у расправљање о ништавости истих одредаба истог уговора о кредиту, и утврдити и ништавост одредбе члана 1.1. уговора о кредиту која није била предмет суђења у поступку између корисника кредита и банке. Надаље, истиче да је основ по коме јетужена примила новац који је јемац исплатио посебан уговор о вансудском

поравнању који је и даље на снази, чија ништавост није утврђена ни у једном члану. Дакле, тужилац је туженој платио утврђене износе по сасвим другом основу – уговору о вансудском поравнању чију садржину и ваљаност тужени није оспоравао. Указује да се првостепеном пресудом није расправљало о наводној обавези тужене да достави доказ да је пласирана динарска средства прибавила у валути CHF и да је упознала тужиоца са ризицима које преузима закључењем уговора о кредиту. Због тога тужена није могла да достави доказ о задужењу у валути CHF јер о томе није било речи све до доношења оспорене одлуке другостепеног суда. У сваком случају, банка није имала обавезу да јемца обавештава о разлозима које другостепени суд износи, већ је ту обавезу евентуално имала према кориснику кредита. Другостепеном пресудом је суд извршио конверзију обавезе према тужиоцу из валуте CHF у валуту EUR, али само у односу на туженог који је јемац, а не корисник кредита. Таква одлука није утемељена на законским прописима који регулишу питање конверзије кредита који се односи само на стамбене кредите и то физичким лицима као корисницима, што тужилац није. На оцену предвидљивости раста курса CHF у односу на РСД оспорава закључак другостепеног суда позивањем на лако доступне базе података на интернету. Надаље, криза швајцарског франка и раст курса наступио је 2015. године, док је предметни уговор о кредиту проглашен доспелим још 22.11.2013. године.

Ценећи разлоге ревизије, ревизијски суд уочава да побијаном пресудом однос између тужиоца и туженог није расправљен према одредбама Уговора о вансудском поравнању од 23.12.2013. године. Према утврђењу првостепеног суда, тим уговором утврђена је обавеза јемца на плаћање износа од 289.535 CHF у две рате, по ком уговору је тужилац, као јемац исплатио укупан износ од 237.414,88 евра. Истовремено је обавестио туженог да је обавезу за плаћање утврдила у износу већем за 52.120,12 CHF имајући у виду недозвољеност појединих одредаба из уговора о кредиту и незаконито поступање банке у вези са самим обрачуном. Према одредбама Закона о облигационим односима, уговором о поравнању лица између којих постоји спор или неизвесност о неком правном односу, помоћу узајамних попуштања прекидају спор, односно уклањају неизвесност и одређују своја узајамна права и обавезе (члан 1089. став 1.). Попуштање се може састојати између осталог у делимичном или потпуном признавању неког захтева друге стране или у одрицању од неког свог захтева, у узимању на себе неке нове обавезе, у смањењу каматне стопе, у продужењу рока, у пристајању на делимичне отплате, у давању права на одустаницу, чиме попуштања нису ограничена (став 1.) Попуштање може бити условно (став 2.). Одредбом члана 1096. став 2. предвиђено је да је ништво поравнање о ништавом правном послу и кад су уговарачи знали за ништавост и хтели поравнањем да је отклоне. Међутим, ова одредба не значи да се поравнање које су парничне странке закључиле уопште не примењује на њихов однос у вези са намирењем потраживања туженог по уговору о кредиту. Нижестепени судови су пропустили да оцене садржину уговора о поравнању у односу на ништаве одредбе уговора о кредиту о коме је закључено поравнање.

За сада, обавезивањем, тужене да тужиоцу врати 107.271,91 ево у динарској противвредности и 436.695,61 динар, са законском затезним каматама почев од 28.03.2017. године односно од 30.03.2017. године па до исплате, анулирало би се дејство уговора о вансудском поравнању од 23.12.2013. године (или бар у неком делу) што се за сад не може прихватити јер није анализиран однос уговора о поравнању са ништавим одредбама уговора о кредиту, у вези којег је поравнање закључено.

Због тога су применом одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку укинуте другостепена и првостепена пресуда у побијаном усвајајућем делу и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење, како би на основу расправљаних чињеница о односу између одредаба вансудског поравнања и по њему утврђене обавезе тужиоца и права туженог, и довођењем у везу са ништавим одредбама уговора о кредиту, извео закључак и правилно примени материјално право о основаности тужбеног захтева, те донео и одлуку о трошковима целог поступка, по одредби члана 165. став 3. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић